

MOLNÁR JUDIT*Szegedi Tudományegyetem ÁJTK Politológiai Tanszék***A német és magyar hatóságok szerepe a strasshofi deportálásokban**

Magyarország német megszállását követően a Horthy Miklós kormányzó által 1944. március 22-én kinevezett Sztójay Döme vezette kormány sorozatban gyártotta a zsidóellenes rendeleteket a megkülönböztetéstől, a kifosztáson keresztül, az elkülönítésig, majd deportálásig. Közel 440 000 zsidónak minősített magyar állampolgárt deportáltak az Auschwitz-Birkenau-i haláltáborba. A magyar és német hatóságok között alapvetően harmonikus, de egyes esetekben konfliktusoktól sem mentes volt az együttműködés. Horthy szabad kezet adott a kormánynak. A miniszterelnök, minisztereknek többsége, és a „zsidókérdésért” felelős államtitkárok rendszeresen konzultáltak az illetékes német hatóságokkal. Helyi szinten a csendőrkerületek vezetői, főispánok, alispánok, polgármesterek értekezleteken, díszvacsorákon egyeztettek a német tanácsadókkal.

Előadásom fő kérdése: kiknek köszönhető, hogy néhány délvidéki és dél-keletmagyarországi gyűjtőtáborból a deportáló vonatok útiránya és célállomása nem az eredeti terv szerinti Auschwitz-Birkenau, hanem Strasshof volt, amely nagyobb esélyt jelentett a túlélésre? További kérdések, melyekre igyekszem választ adni: Miért csak ezeken a területeken változtatták meg az útirányt? Milyen szinten, kik döntöttek az útvonalról? A vidéki közigazgatási és közbiztonsági szervek vezetői mit tudtak, tudtak-e a döntéshozatal folyamatáról? Volt-e beleszólásuk abba, hogy kik kerülnek az egyes vonatokra? Egységesen történt-e a végrehajtás pl. Barcsan, Bácsalmáson, Szegeden, Szolnokon vagy Debrecenben? A kérdésekre részben korabeli dokumentumokat (például Ferenczy László csendőralezredes jelentései, a hozzá érkezett jelentések), részben második világháború utáni visszaemlékezéseket (például Kasztner Rezső jelentése), csendőrtisztek, rendőrtisztek, polgármesterek, stb. népbíróági peranyagait (például Hajnácskőy László csendőrezredes, Finta Imre csendőrszázados, Tóth Béla helyettes-polgármester) hívom segítségül.

Az előadás az NKFIH ANN 132718 számú pályázat támogatásával készült.